

Л. Д. Федорова

Музей українських діячів науки та мистецтва

МУЗЕЙ УКРАЇНСЬКИХ ДІЯЧІВ НАУКИ ТА МИСТЕЦТВА Бере початок від мемор. збірок музею Українського наукового товариства в Києві. 1919 в ньому створ. окремий відділ укр. діячів, який 1921 перетворено на окремий Музей діячів України при Істор.-філол. відділі ВУАН. Від 1926 – М. у. д. н. та м. Спочатку розміщувався у будівлі на вул. Десятинна, № 9, від 1929 – у Всеукраїнському музеї-городку на тер. Києво-Печерської Свято-Успенської лаври. 1924–25 збірка музею налічувала 2,5 тис. предметів, наприкінці 1920-х рр. – бл. 15 тис. од. зберігання: іконогр. матеріал (портрети, фото, гравюри), архіви, рукописи, друк. твори, періодика, афіші, художні твори, мемор. речі, матеріали про вшанування діячів за життя і після смерті тощо. Музей замовляв художникам і скульпторам портрети видат. українців, над ними працювали Ф. Балавенський, Л. Блох, М. Жук, В. Касіян, М. Шаронов та ін. митці. Наприкінці 1920-х рр. найціннішими були мемор. колекції родин Алчевських, Грінченків, В. Антоновича, М. Біляшівського, Ф. Вовка, П. Демуцького, В. Доманицького, М. Драгоманова (див. Драгоманови), Г. Квітки-Основ'яненка, О. Кониського, М. Костомарова, М. Коцюбинського, П. Куліша, О. Лазаревського, В. Ляскоронського, М. Лисенка, Г. Нарбута, І. Нечуя-Левицького, Г. Павлуцького, О. Русова, О. Сластьона, М. Сумцова, Т. Шевченка, В. Щавинського, Д. Щербаківського та ін. 1924–30 дир. музею був О. Новицький; 1930–34 – Є. Рудинська (працювала консерватором у музеї від 1926). Вони провели велику роботу з розбудови музею: комплектування, систематизації, вивчення, популяризації й введення до наук. обігу музей. колекцій; листувалися з багатьма діячами, які передали музею власні зібрання, готували до видання рукописні матеріали. Налагодили зв'язки з родинами визнач. діячів укр. культури, клопоталися про встановлення мемор. дощок, збереження мемор. споруд і могил; про надання матер. допомоги. У музеї створ. постійну експозицію, влаштовували виставки, присвяч. М. Лисенку (1926 і 1928), Ганні Барвінок, М. Коцюбинському, І. Нечую-Левицькому, Д. Щербаківському (усі – 1928), «ВУАН на сучасному етапі» (1932); видано каталоги виставок М. Лисенка і М. Коцюбинського тощо. 1927 засн. Товариство друзів музею. 1930 опубл. перший том «Збірника Музею діячів науки та мистецтва», присвяч. М. Лисенку. На поч. 1930-х рр. діяльність музею було піддано критиці й запропоновано перебудувати роботу з метою відображення досягнень соціаліст.

суспільства. У січні 1934 за розпорядженням адм.-фінанс. упр. ВУАН його експозицію згорнуто (за винятком відділу М. Лисенка, що увійшов до складу Укр. театрал. музею; нині Музей театрального, музичного та кіномистецтва України), дорогоцінні речі (33 предмети) вилучено до спецчастини ВУАН. Музейне зібрання розподілили між Всеукр. істор. музеєм ім. Т. Шевченка (нині Історії України Національний музей) та установами Всеукр. музею-городка, частина з них потрапила до відділу рукописів Всенар. б-ки України (нині Інститут рукопису НБУВ).

Фотоілюстрації

Державний архів

Інститут рукопису НБУВ. Ф. 10, № 18 694, 30 940; ф. 279, № 907, 2805.

Рекомендована література

1. Бонь О. Академік О. П. Новицький і Музей українських діячів науки та мистецтва // КС. 1999. № 6;
2. Маньковська Р. Вклад Є. Я. Рудинської в музейну справу України // Укр. істор. зб. 2000. К., 2000;
3. Бонь О. Академік Олекса Петрович Новицький: наук. та громад. діяльність. К., 2004.

Бібліографічний опис:

Музей українських діячів науки та мистецтва / Л. Д. Федорова // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2020. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-70378>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).